

December-January 2020, Volume 15, Issue 5

Evaluation of Clinical Competence of Nursing Students in Islamic Azad Universities of Isfahan (Khorasgan) and Najafabad Branch in 2018

Eisvand Tahmasebi N¹, Ziaei Rad M^{2*}, Jozi M³

1- Master of Nursing, Community Health Research Center, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran.

2- Assistant Professor, Community Health Research Center, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran. (**Corresponding Author**)

Email: Marziyeh234@gmail.com

Mina Jozi, Assistant Professor, Department of Nursing, Nursing and Midwifery Research Development Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

Received: 8 April 2020

Accepted: 6 Sep 2020

Abstract

Introduction: One of the important circles of sustainable health development in humanity generally is the part of health and medical health care and nurses constitute 70 percent and are the biggest renderers of service for sanitary and therapeutic of health and therapeutic team. For preservation of standards observation care, cognition of manners of development and gradation clinical competence for nurses is obligatory. The aim of this study was specify clinical competence for nurses in Azad university-Isfahan branch (Khorasgan) and Najafabad.

Methods: In this descriptive and inferential analysis study 112 persons of trainer students entered into the study. All of the slightly information were accumulated with two questionnaire demographic questionnaire.

Analysis was accomplished in two levels of descriptive and inference and with SPSS APP. Version 22.

Results: In this study, the score of average for clinical competence of nurses in Azad university-Isfahan branch and Najafabad was 0.91234 and 0.59/18 and 0.59/209 and 0.86/34 in sequence. In the sum of average of score of clinical competence in two universities the value 0.84/221 and 0.12130 was got and 87.2 percent was in super quality. Also, the result of this study in clinical competence dimension was indicate the clinical competence of students in lookout of patient center were (9/42) percent acceptance and perform of professional duty (3/72) percent, documentation of safe observation (5/70) percent, capability in ethical principles (7/77) percent, capability in care management (2/65) percent, and in social accountability and responsibility were (1/74) percent. That were in super quality.

Conclusions: As regards of importance in the subjects of clinical competence, it is necessary that hospital staff support the students be independent and involve in creativity and innovation and all of them consult with teachers and think about necessary measures for decrease of obstacles for clinical competence.

Key words: Clinical competence, Health and medical (health care).

بررسی صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری در دانشگاه های آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و نجف آباد در سال ۱۳۹۷

ناهید عیسوند طهماسبی^۱، مرضیه ضیایی راد^{۲*}، مینا جوزی^۳

۱- کارشناس ارشد پرستاری، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.
 ۲- استادیار، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول)
 ایمیل: Marziyeh234@gmail.com
 ۳- استادیار، گروه پرستاری، مرکز تحقیقات توسعه علوم پرستاری و مامایی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۶/۱۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱/۲۰

چکیده

مقدمه: از مهم ترین حوزه های توسعه پایدار سلامتی در جوامع بشری، بخش بهداشت و درمان است در این بین پرستاران به عنوان بزرگ ترین ارائه دهندگان خدمات بهداشتی درمانی، ۷۰ درصد تیم سلامت و درمان را تشکیل می دهند. جهت حفظ استانداردهای مراقبت پرستاری، شناخت روش های توسعه و ارتقاء صلاحیت بالینی پرستاران الزامی می باشد. هدف از این مطالعه تعیین صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری در دانشگاه های آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و نجف آباد بود.

روش کار: در این مطالعه توصیفی تحلیلی ۱۱۲ نفر از دانشجویان کارآموزی در عرصه وارد مطالعه شدند. اطلاعات مورد نیاز توسط دو پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی و پرسشنامه صلاحیت بالینی جمع اوری گردید. تجزیه و تحلیل در دو سطح توصیفی و استنباطی با استفاده از نسخه ۲۲ نرم افزار SPSS انجام شد. انجام شد.

یافته ها: در مطالعه حاضر، میانگین امتیاز صلاحیت بالینی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان و نجف آباد به ترتیب ۳۶/۳۴ ± ۵۹/۲۰۹ و ۵۹/۱۸ ± ۰۹/۲۳۴ بود. در مجموع میانگین امتیاز صلاحیت بالینی دانشجویان این دو دانشگاه مقدار ۱۲/۳۰ ± ۸۴/۲۲۱ به دست آمد و ۳/۷۲ درصد آن ها از نظر صلاحیت بالینی در سطح عالی بودند. همچنین نتایج مطالعه حاضر در زمینه ابعاد صلاحیت بالینی نشان داد که صلاحیت بالینی اکثریت دانشجویان در ابعاد مراقبت بیمار محور (۹/۴۲ درصد)، پذیرش و ایفای نقش حرفه ای (۳/۷۲ درصد)، مستند سازی ارائه مراقبت ایمن (۵/۷۰ درصد)، توانمندی در رعایت اصول اخلاقی (۷/۷۷ درصد)، توانمندی در مدیریت مراقبت (۲/۶۵ درصد) و پاسخگویی و مسئولیت پذیری (۱/۷۴ درصد) در سطح عالی بودند.

نتیجه گیری: نظر به اهمیت موضوع صلاحیت بالینی ضروری است تا حمایت پرسنل از دانشجویان، استقلال و درگیر نمودن دانشجو در بخش، حمایت از دانشجو در زمینه خلاقیت و نوآوری، مدنظر مربیان قرار گیرد و تمهیدات لازم در خصوص کاهش موانع صلاحیت بالینی اندیشیده شود.

کلیدواژه ها: صلاحیت بالینی، پرستار، بهداشت و درمان.

از مهم‌ترین حوزه‌های توسعه پایدار سلامتی در جوامع بشری، بخش بهداشت و درمان است که ارتباط مستقیمی با سلامت انسان‌ها دارد. پرستاران به عنوان بزرگ‌ترین ارائه‌دهندگان خدمات بهداشتی درمانی، ۷۰ درصد تیم سلامت و درمان را تشکیل می‌دهند. پرستاری جزء مهم مراقبت کیفی است و پرستاران نقش حیاتی را در سیستم مراقبت درمانی یک کشور ایفا می‌کنند (۱).

صلاحیت بالینی به توانایی حل مشکلات پیچیده با استفاده از تلفیق دانش، نگرش و مهارت عملی اطلاق می‌شود. لزوم ارائه مراقبت با کیفیت به بیماران از سوی پرستاران، مفهوم صلاحیت بالینی پرستاران را به یکی از موضوعات اساسی در مراکز آموزشی و بالینی تبدیل نموده است (۲). همچنین عوامل مختلفی چون تغییر سریع در سیستم‌های پایش سلامت، لزوم ارائه خدمات ایمن و مقرون به صرفه، ارتقای آگاهی افراد جامعه در مورد موضوعات مرتبط با سلامتی و افزایش انتظار دریافت خدمات با کیفیت مناسب، همراه با تمایل سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات سلامتی در به کارگیری نیروی ماهر باعث شده تا صلاحیت بالینی شاغلان حرفه‌ای مرتبط با سلامتی، بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد (۳).

صلاحیت بالینی به عنوان به کارگیری مدبرانه و همیشگی مهارت‌های تکنیکی و ارتباطی، دانش، استدلال بالینی، عواطف و ارزش‌ها در محیط‌های بالین تعریف شده و یکی از شاخص‌های اصلی در ارزیابی عملکرد پرستاری است (ادیب حاج باقری و اشراقی ارانی، ۱۳۹۷). در تعریفی دیگر، صلاحیت بالینی به عنوان «توانایی پرستار در عملکرد مؤثر و ایمن بالینی و انجام مسئولیت‌های حرفه‌ای در عرصه عمل» تعریف شده است (۴). دانشجویان پرستاری نیمی از وقت برنامه آموزشی خود را در محیط‌های بالینی می‌گذرانند و نیاز به تمرین در بیمارستان‌ها طی آموزش خود دارند. در این رابطه باید به خاطر داشت که افزایش کیفیت محیط بالینی به منظور افزایش صلاحیت بالینی در طی عملکرد بالینی حیاتی است (۵).

پژوهشگران بر این باورند که برای حفظ استانداردهای مراقبت پرستاری، شناخت روش‌های توسعه و ارتقاء صلاحیت بالینی پرستاران الزامی می‌باشد (۶). نتایج مطالعات مختلف در این زمینه نیز نشان داده‌اند که حفظ و ارتقاء کیفیت مراقبت از بیمار و بالا بردن توانمندی‌ها و صلاحیت بالینی پرستاران، در رأس برنامه‌های مدیران پرستاری قرار گرفته که برای نیل به این مقصد یکی از بنیادی‌ترین رسالت

مدیران پرستاری، ارزیابی مستمر صلاحیت بالینی پرستاران است (۷).

هر چند هنوز در رابطه با معنای دقیق رسیدن به صلاحیت بالینی اختلاف نظر وجود دارد؛ لیکن امر مسلم آن است که صلاحیت، حیطة وسیعی از آمادگی‌ها در ابعاد مختلف شناختی، عاطفی، ارزشی، روانی- حرکتی و مهارت در استفاده از فن‌آوری‌های مختلف را شامل می‌گردد (۸).

محیط بالینی از مهم‌ترین عوامل شناخته شده در زمینه موفقیت برنامه‌های آموزش پرستاری بوده که می‌تواند نقش عمده‌ای در ارتقاء صلاحیت بالینی دانشجویان نیز داشته باشد. هر چند که صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری در مطالعات مختلف، مورد بررسی قرار گرفته‌اند، اما تاکنون مطالعه‌ای در خصوص بررسی صلاحیت بالینی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و نجف‌آباد انجام نشده است، لذا هدف از این مطالعه تعیین صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و نجف‌آباد در سال ۱۳۹۷ بود.

روش کار

در این مطالعه توصیفی تحلیلی جامعه پژوهش، کلیه دانشجویان ترم ۸ پرستاری دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و نجف‌آباد به روش سرشماری انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. حجم نمونه برابر با حجم جامعه پژوهش و به تعداد ۱۱۲ نفر از دانشجویان کارآموزی در عرصه بود که ۵۶ نفر از آن‌ها در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و ۵۶ نفر در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد مشغول به تحصیل بودند. این پژوهش زیر نظر معاونت پژوهش و فن‌آوری دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و نجف‌آباد انجام شد و کد اخلاق با شماره IR.IAU.KHUISF.REC.1398.008 از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) کسب شد. پژوهشگر با ارائه معرفی‌نامه به محیط‌های پژوهش مراجع نمود. به نمونه‌های پژوهش اطمینان داده شد که اطلاعات شخصی آن‌ها نزد محقق محفوظ خواهد ماند. از نمونه‌ها رضایت آگاهانه کتبی کسب شد و هیچ گونه آسیب و هزینه‌ای به نمونه‌های پژوهش تحمیل نشد. به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد تا در صورت عدم تمایل برای شرکت در پژوهش، محیط پژوهش را ترک کنند. معیارهای ورود و خروج در این پژوهش شامل این بودند که، دانشجویان مشغول به تحصیل در رشته پرستاری

باشند، دانشجویان ترم ۸ کارآموزی در عرصه مدیریت اصول خدمات پرستاری باشند، دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و نجف‌آباد باشند و تمایل دانشجویان برای شرکت در پژوهش را داشته باشند. و معیار خروج از این پژوهش نیز شامل عدم تمایل به شرکت در پژوهش بود.

ابزار گردآوری اطلاعات

ابزار گردآوری داده‌ها در مطالعه حاضر پرسشنامه بود که در سه قسمت تهیه گردید.

الف- پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی

پرسشنامه اول مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی واحدهای تحت مطالعه و در برگیرنده سؤالاتی در زمینه سن، جنس، وضعیت تأهل، رشته تحصیلی در دوره کارشناسی قبلی (در صورت گذراندن)، سال ورود به دانشگاه، معدل کل قبل از ورود به کارآموزی در عرصه و مکان زندگی در دوران دانشجویی، بود.

ب- پرسشنامه صلاحیت بالینی

پرسشنامه دوم، ابزار سنجش صلاحیت بالینی بود. پرسشنامه صلاحیت بالینی جهت ارزشیابی صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری در دوره کارآموزی عرصه تدوین شده که بر اساس یک مطالعه ترکیبی توسط جوزی و همکاران (۱۳۹۳) شکل گرفته است. این پرسشنامه توسط مربی بالینی تکمیل می‌گردد و دارای ۶۶ سؤال چهار گزینه‌ای است که به ترتیب از ۱ تا ۴؛ (به طور مستقل انجام می‌دهد (نمره ۴)، تحت نظارت انجام می‌دهد (نمره ۳)، با کمک انجام می‌دهد (نمره ۲) و نمی‌تواند انجام دهد (نمره ۱) نمره‌گذاری می‌شود. بر اساس این ابزار، کسب نمره ۱۵۷-۶۶، نشان‌دهنده صلاحیت بالینی ضعیف، نمره ۲۱۱-۱۵۸، نشان‌دهنده صلاحیت بالینی متوسط و نمره ۲۶۴-۲۱۲، نشان‌دهنده صلاحیت بالینی عالی است.

روایی و پایایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات

الف- پرسشنامه صلاحیت بالینی

پرسشنامه صلاحیت بالینی توسط جوزی و همکاران (۱۳۹۳) طراحی و اعتبارسنجی شده است. روایی محتوایی این پرسشنامه با استفاده از نظرات متخصصین (۱۱ نفر) و روایی صوری با دریافت نظرات مربیان، دانشجویان و پرسنل بالینی به صورت کمی و کیفی بررسی شده است. همچنین روایی سازه ابزار نیز با ۲۵۱ نفر از مربیان بر اساس تحلیل عاملی انجام گردیده است. ضریب آلفای کرونباخ مبنی بر پایایی کل ابزار نیز برابر با ۰/۹۷ به دست آمده است (۹).

روش گردآوری اطلاعات

پژوهشگر پس از اخذ کد اخلاق و مجوز لازم از معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، در محل کارآموزی دانشجویان در بیمارستان غرضی اصفهان و بیمارستان امین اصفهان ۱۳۹۸ رفته و پرسشنامه مربوط به سنجش صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری کارآموزی در عرصه را در اختیار مربی آنان قرار داد تا براساس این پرسشنامه صلاحیت بالینی دانشجویان را بسنجد. قبل از تکمیل پرسشنامه‌ها توضیحات لازم در مورد اهداف پژوهش به افراد مورد مطالعه داده شد و موافقت کتبی آن‌ها برای شرکت در مطالعه جلب شد. آنگاه توضیح مختصری در مورد پرسشنامه‌ها ارائه شد و از آن‌ها درخواست شد تا پرسشنامه‌های تحقیق را تکمیل نمایند و تا حد امکان سؤالی را بدون جواب نگذارند.

آنالیز اطلاعات

تجزیه و تحلیل در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شد. در سطح توصیفی از شاخص‌های میانگین و انحراف معیار و جداول توزیع فراوانی و در سطح استنباطی از ضرایب همبستگی پیرسون، آزمون من ویتنی و تی مستقل استفاده شد. تحلیل‌ها در سطح خطای پنج درصد و با استفاده از نسخه ۲۲ نرم افزار SPSS انجام شد.

یافته‌ها

در این مطالعه بطور کلی ۱۱۲ دانشجویان مورد مطالعه قرار گرفتند. از این تعداد ۵۶ دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان و ۵۶ دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد بودند. ۸۵/۷ درصد از دانشجویان واحد اصفهان و ۸۴/۹ درصد از دانشجویان واحد نجف‌آباد و در کل ۸۴/۸ درصد از دانشجویان دختر بوده‌اند. نتیجه‌ی آزمون کای دو اختلاف معناداری بین توزیع جنسیت دانشجویان دو دانشگاه نشان نداد ($p=0/792$). از نظر سنی بیشترین فراوانی مشاهده شده در دانشجویان واحد اصفهان (۶۲/۵ درصد)، دانشجویان واحد نجف‌آباد (۶۴/۳ درصد) و کل دانشجویان (۶۳/۴ درصد) مربوط به گروه سنی ۲۲-۲۳ سال بود. نتیجه‌ی آزمون تی مستقل اختلاف معناداری بین میانگین سنی دانشجویان دو دانشگاه نشان داد ($p=0/020$) به طوری که میانگین سنی دانشجویان نجف‌آباد به طور معناداری بیشتر بود. نتیجه‌ی آزمون کای دو اختلاف معناداری بین دانشجویان دو دانشگاه از نظر وضعیت تاهل نشان داد ($p<0/001$). به طوری که نسبت دانشجویان متاهل در دانشگاه واحد نجف‌آباد به طور معناداری بیشتر بود. نتیجه‌ی آزمون کای دو اختلاف معناداری بین دانشجویان دو دانشگاه از نظر محل زندگی

(جدول ۱) $(p=0/066)$

نشان نداد $(p=0/206)$. نتیجه ی آزمون تی مستقل اختلاف

معناداری در میانگین معدل دانشجویان دو دانشگاه نشان نداد

جدول ۱: اطلاعات دموگرافیک افراد مورد مطالعه

متغیر	دسته	اصفهان	نجفآباد	کل	آماره	مقدار p
جنسیت	زن	۴۸(۸۵.۷)	۴۷(۸۳.۹)	۹۵(۸۴.۸)	۰.۶۹	.۷۹۲
	مرد	۸(۱۴.۳)	۹(۱۶.۱)	۱۷(۱۵.۲)		
رده ی سنی	سال ۲۲-۲۳	۳۵(۶۲.۵)	۳۶(۶۴.۳)	۷۱(۶۳.۴)	-۲.۳۸۶	.۰۲۰
	سال ۲۴-۲۵	۲۰(۳۵.۷)	۱۲(۲۱.۴)	۳۲(۲۸.۶)		
	بالاتر از ۲۵ سال	۱(۱.۸)	۸(۱۴.۳)	۹(۸.۰)		
سن	میانگین ± انحراف معیار	۲۳.۱۱ ± ۹.۸	۲۴.۱۴ ± ۳.۱۰	۲۳.۶۳ ± ۲.۳۴		
وضعیت تاهل	مجرد	۵۲(۹۲.۹)	۳۶(۶۴.۳)	۸۸(۷۸.۶)	۱۳.۵۷۶	<۰.۰۱
	متاهل	۴(۷.۱)	۲۰(۳۵.۷)	۲۴(۲۱.۴)		
محل زندگی	خوابگاه / منزل دانشجویی	۵(۸.۹)	۱(۱.۸)	۵(۴.۵)	---	.۲۰۶
	با خانواده	۵۱(۹۱.۱)	۵۵(۹۸.۲)	۱۰۶(۹۴.۶)		
معدل	زیر ۱۶	۱(۱.۸)	۸(۱۴.۳)	۹(۸.۰)	۱.۸۶۰	.۰۶۶
	۱۶-۱۷	۱۲(۲۱.۴)	۱۸(۳۲.۱)	۳۰(۲۶.۸)		
	۱۷-۱۸	۳۷(۶۶.۱)	۲۰(۳۵.۷)	۵۷(۵۰.۹)		
تعداد (درصد)	۱۸-۱۹	۶(۱۰.۷)	۱۰(۱۷.۹)	۱۶(۱۴.۳)		
	میانگین ± انحراف معیار	۱۷.۱۶ ± ۶.۷	۱۶.۸۵ ± ۱.۰۴	۱۷.۰۰ ± ۸.۸		
کل تعداد (درصد)		۵۶(۱۰۰.۰)	۵۶(۱۰۰.۰)	۱۱۲(۱۰۰.۰)		

جدول ۲: توزیع فراوانی واحدهای پژوهش بر اساس سطح صلاحیت بالینی و ابعاد آن در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان

انحراف معیار	میانگین	درصد	تعداد	رده	صلاحیت بالینی کل
۳۴.۳۶	۲۰.۹۵۹	۷.۱	۴	ضعیف (امتیاز ۱۵۷-۶۶)	صلاحیت بالینی کل
		۳۹.۳	۲۲	متوسط (امتیاز ۲۱۱-۱۵۸)	
		۵۳.۶	۳۰	عالی (امتیاز ۲۶۴-۲۱۲)	
۹.۲۷	۴۷.۶۴	۳۳.۹	۱۹	ضعیف (امتیاز ۴۲-۱۸)	مراقبت بیمار محور
		۵۸.۹	۳۳	متوسط (امتیاز ۵۷-۴۳)	
		۷.۱	۴	عالی (امتیاز ۷۲-۵۸)	
۱۱.۶۳	۵۳.۵۷	۱۷.۹	۱۰	ضعیف (۱۷-۴۰)	پذیرش و ایفای نقش حرفه ای
		۳۳.۹	۱۹	متوسط (امتیاز ۵۴-۴۱)	
		۴۸.۲	۲۷	عالی (امتیاز ۶۸-۵۵)	
۴.۸۱	۲۶.۷۹	۷.۱	۴	ضعیف (امتیاز ۱۸-۸)	مستندسازی ارائه ی مراقبت ایمن
		۴۲.۹	۲۴	متوسط (امتیاز ۲۵-۱۹)	
		۵۰.۰	۲۸	عالی (امتیاز ۳۲-۲۶)	
۳.۷۷	۲۴.۲۱	۳.۶	۲	ضعیف (امتیاز ۱۶-۷)	توانمندی در رعایت اصول اخلاقی
		۳۲.۱	۱۸	متوسط (امتیاز ۲۲-۱۷)	
		۶۴.۳	۳۶	عالی (امتیاز ۲۸-۲۳)	
۵.۳۱	۳۵.۶۲	۱.۸	۱	ضعیف (امتیاز ۲۴-۱۰)	توانمندی در مدیریت مراقبت
		۳۵.۷	۲۰	متوسط (امتیاز ۳۲-۲۵)	
		۶۲.۵	۳۵	عالی (امتیاز ۴۰-۳۳)	

		۱۸	۱	ضعیف (امتیاز ۱۴-۶)	
۳۰۰۴	۲۱۰۷۵	۳۲۰۱	۱۸	متوسط (امتیاز ۱۹-۱۵)	پاسخگویی و مسئولیت پذیری
		۶۶۰۱	۳۷	عالی (امتیاز ۲۴-۲۰)	
		۱۰۰۰۰	۵۶	کل	

امتیاز صلاحیت بالینی برای دانشجویان این دانشگاه برابر ۲۰۹/۵۹±۳۴/۳۶ بود. همچنین صلاحیت بالینی ۵۸/۹ درصد از دانشجویان در بعد مراقبت بیمار محور در سطح متوسط بود (جدول ۲).

بر اساس نتایج (جدول ۲)، در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان، صلاحیت بالینی ۴ نفر (۷/۱ درصد) از دانشجویان در سطح ضعیف، ۲۲ نفر (۳۹/۳ درصد) در سطح متوسط و ۳۰ نفر (۵۳/۶ درصد) در سطح عالی بوده است. میانگین

جدول ۳: توزیع فراوانی واحدهای پژوهش بر اساس سطح صلاحیت بالینی و ابعاد آن در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد

انحراف معیار	میانگین	درصد	تعداد	رده	
		۰۰	۰	ضعیف (امتیاز ۱۵۷-۶۶)	
۱۸۰۵۹	۲۳۴۰۹	۸۰۹	۵	متوسط (امتیاز ۲۱۱-۱۵۸)	صلاحیت بالینی کل
		۹۱۰۱	۵۱	عالی (امتیاز ۲۶۴-۲۱۲)	
		۱۸	۱	ضعیف (امتیاز ۴۲-۱۸)	
۶۰۰۳	۶۱۰۳۹	۱۹۰۶	۱۱	متوسط (امتیاز ۵۷-۴۳)	مراقبت بیمار محور
		۷۸۰۶	۴۴	عالی (امتیاز ۷۲-۵۸)	
		۰۰	۰	ضعیف (۴۰-۱۷)	
۴۰۷۰	۶۲۰۹۱	۳۰۶	۲	متوسط (امتیاز ۵۴-۴۱)	پذیرش و ایفای نقش حرفه ای
		۹۶۰۴	۵۴	عالی (امتیاز ۶۸-۵۵)	
		۰۰	۰	ضعیف (امتیاز ۱۸-۸)	
۲۰۴۳	۲۸۰۳۰	۸۰۹	۵	متوسط (امتیاز ۲۵-۱۹)	مستندسازی ارائه ی مراقبت ایمن
		۹۱۰۱	۵۱	عالی (امتیاز ۳۲-۲۶)	
		۱۸	۱	ضعیف (امتیاز ۱۶-۷)	
۲۰۲۹	۲۵۰۶۱	۷۰۱	۴	متوسط (امتیاز ۲۲-۱۷)	توانمندی در رعایت اصول اخلاقی
		۹۱۰۱	۵۱	عالی (امتیاز ۲۸-۲۳)	
		۱۸	۱	ضعیف (امتیاز ۲۴-۱۰)	
۴۰۵۶	۳۴۰۰۰	۳۵۰۷	۲۰	متوسط (امتیاز ۳۲-۲۵)	توانمندی در مدیریت مراقبت
		۶۲۰۵	۳۵	عالی (امتیاز ۴۰-۳۳)	
		۱۸	۱	ضعیف (امتیاز ۱۴-۶)	
۲۰۷۱	۲۱۰۸۸	۱۶۰۱	۹	متوسط (امتیاز ۱۹-۱۵)	پاسخگویی و مسئولیت پذیری
		۸۲۰۱	۴۶	عالی (امتیاز ۲۴-۲۰)	
		۱۰۰۰۰	۵۶	کل	

در سطح عالی بوده است. میانگین امتیاز صلاحیت بالینی برای دانشجویان این دانشگاه برابر ۲۳۴/۰۹±۱۸/۵۹ بود (جدول ۳).

بر اساس نتایج (جدول ۳)، در دانشگاه آزاد اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، صلاحیت بالینی ۵ نفر (۸/۹ درصد) از دانشجویان، در سطح متوسط و ۵۱ نفر (۹۱/۱ درصد)

ناهد عیسوند طهماسبی و همکاران

جدول ۴: توزیع فراوانی کل واحدهای پژوهش بر اساس سطح صلاحیت بالینی و ابعاد آن

انحراف معیار	میانگین	درصد	تعداد	رده	
		۳.۶	۴	ضعیف (امتیاز: ۱۵۷-۶۶)	
۳۰.۱۲	۲۲۱.۸۴	۲۴.۱	۲۷	متوسط (امتیاز: ۲۱۱-۱۵۸)	صلاحیت بالینی کل
		۷۲.۳	۸۱	عالی (امتیاز: ۲۶۴-۲۱۲)	
		۱۷.۹	۲۰	ضعیف (امتیاز: ۴۲-۱۸)	
۱۰.۴۱	۵۴.۵۲	۳۹.۳	۴۴	متوسط (امتیاز: ۵۷-۴۳)	مراقبت بیمار محور
		۴۲.۹	۴۸	عالی (امتیاز: ۷۲-۵۸)	
		۸.۹	۱۰	ضعیف (۴۰-۱۷)	
۱۰.۰۰	۵۸.۲۴	۱۸.۸	۲۱	متوسط (امتیاز: ۵۴-۴۱)	پذیرش و ایفای نقش حرفه ای
		۷۲.۳	۸۱	عالی (امتیاز: ۶۸-۵۵)	
		۳.۶	۴	ضعیف (امتیاز: ۱۸-۸)	
۳.۸۷	۲۷.۵۴	۲۵.۹	۲۹	متوسط (امتیاز: ۲۵-۱۹)	مستندسازی ارائه ی مراقبت ایمن
		۷۰.۵	۷۹	عالی (امتیاز: ۳۲-۲۶)	
		۲.۷	۳	ضعیف (امتیاز: ۱۶-۷)	
۳.۱۸	۲۴.۹۱	۱۹.۶	۲۲	متوسط (امتیاز: ۲۲-۱۷)	توانمندی در رعایت اصول اخلاقی
		۷۷.۷	۸۷	عالی (امتیاز: ۲۸-۲۳)	
		۳.۶	۴	ضعیف (امتیاز: ۲۴-۱۰)	
۵.۰۰	۳۴.۸۱	۳۱.۳	۳۵	متوسط (امتیاز: ۳۲-۲۵)	توانمندی در مدیریت مراقبت
		۶۵.۲	۷۳	عالی (امتیاز: ۴۰-۳۳)	
		۱.۸	۲	ضعیف (امتیاز: ۱۴-۶)	
۲.۸۷	۲۱.۸۱	۲۴.۱	۲۷	متوسط (امتیاز: ۱۹-۱۵)	پاسخگویی و مسئولیت پذیری
		۷۴.۱	۸۳	عالی (امتیاز: ۲۴-۲۰)	
		۱۰۰.۰	۱۱۲	کل	

۸۸ ± ۱۷ بود. در مطالعه حاضر، میانگین امتیاز صلاحیت بالینی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان و نجف آباد به ترتیب ۳۴/۳۶ ± ۲۰۹/۵۹ و ۱۸/۵۹ ± ۲۳۴/۰۹ بود. در مجموع میانگین امتیاز صلاحیت بالینی دانشجویان این دو دانشگاه مقدار ۳۰/۱۲ ± ۲۲۱/۸۴ به دست آمد و ۷۲/۳ درصد آن‌ها از نظر صلاحیت بالینی در سطح عالی بودند. همچنین نتایج مطالعه حاضر در زمینه ابعاد صلاحیت بالینی نشان داد که صلاحیت بالینی اکثریت دانشجویان در ابعاد مراقبت بیمار محور (۴۲/۹ درصد)، پذیرش و ایفای نقش حرفه‌ای (۷۲/۳ درصد)، مستندسازی ارائه مراقبت ایمن (۷۰/۵ درصد)، توانمندی در رعایت اصول اخلاقی (۷۷/۷ درصد)، توانمندی در مدیریت مراقبت (۶۵/۲ درصد) و پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری (۷۴/۱ درصد) در سطح عالی بودند.

در پژوهش میرزایی سیف آبادی و همکاران بر روی دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری کرمان و جیرفت

بر اساس نتایج (جدول ۴)، صلاحیت بالینی ۴ نفر (۳/۶ درصد) از دانشجویان، در سطح ضعیف، ۲۷ نفر (۲۴/۱ درصد) در سطح متوسط و ۸۱ نفر (۷۲/۳ درصد) در سطح عالی بوده است. میانگین امتیاز صلاحیت بالینی دانشجویان این دو دانشگاه برابر ۳۰/۱۲ ± ۲۲۱/۸۴ بود. (جدول ۴).

بحث

این مطالعه با هدف تعیین صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری کارآموزی در عرصه در دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) و نجف آباد در سال ۱۳۹۷ انجام شد. در این مطالعه، از ۱۱۲ دانشجوی مورد بررسی، بیشتر افراد مورد مطالعه (۸۴/۸ درصد) دختر بودند. میانگین سنی دانشجویان، ۲۳/۶۳ ± ۲/۳۴ بود. همچنین بیشتر دانشجویان (۷۸/۶ درصد) مجرد بوده و با خانواده (۹۴/۶ درصد) زندگی می‌کردند. میانگین و انحراف معیار معدل دانشجویان نیز،

در درمان و مراقبت و کمک به بیمار برای برآوردن نیازهای عاطفی، کمتر ارزیابی نموده اند (۱۱). منتها بر خلاف نتایج مطالعه حاضر، در مطالعه وانگستین و همکاران (۲۰۱۲) و مطالعه کاجندر یونکوری و همکاران (۲۰۱۴)، نتایج نشان داد که دانشجویان فارغ التحصیل بیشترین صلاحیت خود را در بعد انجام مراقبت اخلاقی و بیمار محور ارزیابی نمودند (۱۲). بنابراین با توجه به این که از وظایف مهم پرستاران ارائه مراقبت بیمار محور می باشد که با انجام به موقع و مناسب خدمات مراقبتی برای بیماران تأمین می شود؛ کم بودن صلاحیت بالینی دانشجویان در این بعد، نشاندهنده لزوم توجه مسئولان، مربیان بالینی و دانشجویان مراکز تحت مطالعه نسبت به اهمیت ارتقاء این بعد از صلاحیت بالینی در دانشجویان پرستاری می باشد.

از جمله محدودیت های این مطالعه، کم بودن حجم نمونه ها است که با توجه به ماهیت پرسشنامه صلاحیت بالینی غیرقابل اجتناب بوده است؛

نتیجه گیری

نتایج حاصل از یافته های این مطالعه نشان داد که صلاحیت بالینی دانشجویان دو دانشگاه مورد بررسی در سطح عالی بود. از آنجا که در مطالعه حاضر مشخص شد که کمترین نمره میانگین صلاحیت بالینی مربوط به حیطه پاسخگویی و مسئولیت پذیری و در زمینه درک از محیط بالین، مربوط به ابعاد منحصر به فردسازی و حمایت از یادگیری دانشجویان توسط پرسنل بود؛ ضروری است نظر به اهمیت موضوع صلاحیت بالینی تا این موارد در محیط بالینی مورد توجه مربیان آموزشی قرار گیرد و از طریق مدیریت مناسب از سوی سرپرستاران بخش ها و مربیان این مشکل برطرف گردیده و تعامل لازم میان دانشجویان و پرسنل برقرار گردد.

سیاسگزاری

مقاله حاصل منتج از پایان نامه دانشجویی مقطع کارشناسی ارشد تصویب شده در دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان با کد اخلاق شماره IR.IAU.KHUISF.REC.1398.008 از کمیته ی اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) می باشد. نویسندگان این مقاله بر خود لازم می دانند که از معاونت پژوهشی دانشگاه بدلیل حمایت مالی تشکر نمایند

مشخص گردید که ۲۳/۲ درصد دانشجویان صلاحیت بالینی زیاد و ۱۰/۸ درصد صلاحیت بالینی خیلی زیاد داشتند (۱۰). در مطالعه حکیم زاده و همکاران نیز میزان صلاحیت بالینی در ۲۷/۴۴ درصد از دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، زیاد و در ۱۳/۷۸ درصد، خیلی زیاد ارزیابی گردید و در کل، دانشجویان میزان صلاحیت بالینی خود را کمی بالاتر از متوسط ارزیابی کردند (۱۱). همچنین در مطالعه وانگستین و همکاران (۲۰۱۲)، صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری نروژ که به تازگی از دانشگاه فارغ التحصیل شده بودند؛ خوب گزارش شد (۱۲). بر اساس نتایج مطالعه نوتارنیکولا و همکاران (۲۰۱۸) نیز اکثر دانشجویان پرستاری در دو دانشگاه ایتالیا، از صلاحیت بالینی خوبی برخوردار بودند و میانگین امتیاز صلاحیت بالینی این دانشجویان $62/99 \pm 14/71$ بود (۱۳). همانند این نتایج، در مطالعه کاجندر یونکوری و همکاران (۲۰۱۴) نیز دانشجویان پرستاری تازه فارغ التحصیل از دانشگاهی در فنلاند، صلاحیت بالینی خود را خوب ارزیابی نمودند (۱۴). متفاوت بودن نتایج این مطالعات نسبت به مطالعه حاضر می تواند به دلیل تفاوت در ابزار اندازه گیری صلاحیت بالینی باشد. البته شاید مواردی همانند امکانات و یا نحوه سازماندهی فرایندهای آموزشی در مراکز تحت مطالعه نیز بر نتایج مطالعات تاثیر گذار بوده باشند (۱۴). بنظر می رسد سطح صلاحیت بالینی در مطالعه حاضر بطور چشمگیری بالاتر از سایر مطالعات باشد. این یافته را می توان به برنامه ریزی های دقیق و استاندارد درسی و بیمارستانی که در طول تحصیل برای دانشجویان ارائه شده، نسبت داد.

در مطالعه کیفی که توسط جوزی و همکاران (۱۳۹۲) بر روی دانشجویان پرستاری و مربیان بالینی انجام شد؛ مراقبت بیمار محور مهم ترین بخش صلاحیت بالینی گزارش شد. نتایج مطالعه مذکور نشان داد که شالوده اصلی صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری عرصه، ارائه مراقبت های انسانی یا همان مراقبت بیمار محور می باشد که ابعادی مانند ارتباط با بیمار و خانواده، داشتن نگاه انسانی به بیمار، ارائه مراقبت انسانی براساس نیازها و شرایط بیمار و حفظ ایمنی بیمار را در برمی گیرد (۱۵). در مطالعه حاضر، نسبت به سایر ابعاد صلاحیت بالینی، دانشجویان کمتری صلاحیت بالینی خود در بعد مراقبت بیمار محور را عالی گزارش کرده بودند. نتایج مطالعه حکیم زاده و همکاران (۱۳۹۱) نیز گویای این مطلب است که دانشجویان مهارت خود را در برخی گویه های مرتبط با حیطه عاطفی صلاحیت بالینی همانند درگیر کردن فعالانه بیمار و خانواده اش در رابطه با تصمیم گیری

References

1. Komeili-Sani M, Etemadi A, Boustani H, Bahreini M, Hakim A. The relationship between nurses' clinical competency and job stress in Ahvaz university hospital, 2013 %J Journal of Clinical Nursing and Midwifery. 2015;4(1):39-49.
2. Adib Hajbaghery M, Eshraghi Arani N. Assessing Nurses' Clinical Competence from Their Own Viewpoint and the Viewpoint of Head Nurses: A Descriptive Study %J Iran Journal of Nursing. 2018;31(111):52-64.
3. Ebadi A, Tabanejad Z, Pazokian M, saeed y. Clinical Competence among MSc Students of Critical Care Nursing %J Iranian Journal of Medical Education. 2015;14(12):1036-46.
4. Kim M-J, Kim Y-J. Variables affecting nursing competency of clinical nurses. 2015;8(26):1-9. <https://doi.org/10.17485/ijst/2015/v8i26/80758>
5. Elcigil A, Sarı HY. Determining problems experienced by student nurses in their work with clinical educators in Turkey. 2007;27(5):491-8. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2006.08.011>
6. Abdi A, Assadi P, Mohammadyari T, Miri J. General decision-making style and clinical competence of nurses working in the educational hospitals affiliated to Kermanshah University of Medical Sciences in 2014 %J Journal of Nursing Education. 2015;4(3):19-29.
7. Klein CJ. Linking competency-based assessment to successful clinical practice. The Journal of nursing education. 2006;45(9):379-83. <https://doi.org/10.3928/01484834-20060901-09>
8. Alavi M, Irajpour A. Optimum Characteristics of Nursing Students' Clinical Evaluation: Clinical Nursing Teachers' Viewpoints in Isfahan University of Medical Sciences %J Iranian Journal of Medical Education. 2014;13(10):796-808.
9. Jouzi M, Vanak Z, Mohammadi E. The essence of nursing students clinical competency in Internship period: Humanistic patient-centered care. Education & Ethic In Nursing. 2013;2(4):51-9.
10. The survey of Kerman University nursing students' viewpoints about educational services quality provided for them %J Journal of qualitative Research in Health Sciences. 2010;9(1):20-7.
11. Hakimzadeh R, Karamdost N, Memarian R, Ghodrati A, Mirmosavi J. Assessing nursing students' clinical competency: self-assessment %J Quarterly Journal of Nursing Management. 2012;1(1):17-25.
12. Wangensteen S, Johansson IS, Bjorkstrom ME, Nordstrom G. Newly graduated nurses' perception of competence and possible predictors: a cross-sectional survey. Journal of professional nursing : official journal of the American Association of Colleges of Nursing. 2012;28(3):170-81. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2011.11.014>
13. Notarnicola I, Stievano A, Pulimeno A, Iacorossi L, Petrizzo A, Gambalunga F, et al. Evaluation of the perception of clinical competencies by nursing students in the different clinical settings: an observational study. Annali di igiene : medicina preventiva e di comunita. 2018;30(3):200-10.
14. Kajander-Unkuri S, Meretoja R, Katajisto J, Saarikoski M, Salminen L, Suhonen R, et al. Self-assessed level of competence of graduating nursing students and factors related to it. Nurse education today. 2014;34(5):795-801 <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.08.009>